

Syllabus PAPER 2

first exams 2021

DUTCH A: Literature (SL)

© Deze syllabus is ontwikkeld door Pieter van der Vorm. Behalve voor persoonlijk en niet-commercieel gebruik, is het niet toegestaan iets van deze syllabus te vereenvoudigen, op te slaan in een geautomatiseerd bestand of openbaar te maken, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van VORM Tutoring.

Inleiding

Het laatste examenonderdeel van het programma *Dutch A: Literature* is paper 2. Dit is een vergelijkend essay op basis van twee literaire werken die je in de loop van het programma hebt gelezen. Je krijgt de keuze uit vier vragen; hier moet je er één van kiezen. De duur van het examen is 1 uur en 45 minuten. Paper 2 bepaalt 35 % van je eindcijfer voor *Dutch A: Literature*.

Het schrijven van een vergelijkend essay is niet gemakkelijk. Daarom deze syllabus, met allerhande tips.

- In paragraaf 1 zullen we bekijken wat een essay nu eigenlijk is.
- In paragraaf 2 bespreken we hoe je je op het examen kunt voorbereiden.
- In paragraaf 3, 4 en 5 staat het schrijven van het examen centraal en gaan we in op respectievelijk structuur, inhoud en taalgebruik van het essay.
- In paragraaf 6 vind je enkele examentips.
- Tot slot tref je een lijst aan met enkele veel gestelde vragen.

1. Het essay, een definitie

We beginnen met een vraag: Wat is dat eigenlijk, een essay? Het woordenboek *Van Dale* definieert het zo: "*Niet te korte, voor een ruim publiek bestemde, subjectief gekleurde verhandeling over een wetenschappelijk, cultureel of filosofisch onderwerp, gekenmerkt door goede, persoonlijke stijl.*"

Laten we hier vier woorden uitlichten:

1) Publiek

Een essay richt zich op de lezer. En die lezer moet uiteraard begrijpen wat de schrijver betoogt en antwoord krijgen op zijn vragen. Het is zinvol om, vóór je met schrijven begint, te bedenken welke vragen je publiek kan hebben bij het onderwerp dat je aan de orde stelt. Oftewel: *wat denk je dat de lezer wil weten?*

2) Subjectief

Een essay is subjectief, bevat *jouw* visie of mening. Vanwege dit subjectieve karakter zul je je beweringen moeten onderbouwen met argumenten. Het publiek wil niet alleen weten *wát* je vindt of beweert, maar ook *waarom!*

3) Onderwerp

Een essay is gecentreerd rond een onderwerp. Het is geen losse verzameling aantekeningen maar een tekst die gericht inzoomt op één aspect, in dit geval de vraag die je hebt gekozen.

4) Stijl

Een essay heeft een bepaalde stijl. Die stijl is persoonlijk, maar er zijn wel regels waaraan je je dient te houden. Zo is het taalgebruik van een essay tamelijk formeel. Tegelijk dient je tekst helder en prettig leesbaar te zijn, zodat de lezer je gedachtegang goed kan volgen.

Nu we gezien hebben wat een essay is, weten we ook wat een essay *niet* is:

- Een essay is géén verhalende tekst! Het doel is namelijk niet om te vertellen over de literaire werken die je hebt gelezen maar om te argumenteren vanuit een idee. Met andere woorden: in een essay gaat het niet om 'vertellen over' maar om 'onderzoek doen naar'.
- Een essay is géén leesverslag! Een leesverslag is breed, beschrijft allerlei aspecten, terwijl een essay inzoomt op één aspect.

Let op:

In de *Language A: Literature guide* staat: "*Students will be expected to compare and contrast two of the works studied in relation to the question chosen. (...) Students are expected to make detailed reference to the works in their answer, but they are not expected to include quotations from them.*" Oftewel: je dient naar de literaire werken te verwijzen, op een genuanceerde manier. Maar dit is iets anders dan navertellen. Het navertellen van de plot levert je géén punten op.

2. De voorbereiding

Je paper 2 is een essay op basis van twee literaire werken die je in de loop van de cursus hebt gelezen. Op je boekenlijst staan negen teksten. Welke twee kies je?

Het IB geeft de volgende instructies:

- Het is niet toegestaan dat een leerling voor paper 2 een tekst gebruikt die eerder is gebruikt voor het mondeling examen.

- De leerling wordt aangeraden om in de loop van de cursus, en in overleg met de docent, drie literaire werken te selecteren voor paper 2.

Met andere woorden: Van de negen teksten op je literatuurlijst, heb je er twee gebruikt voor je *Individual Oral*. Deze kun je niet gebruiken voor je paper 2. Uit de overige zeven teksten selecteer je er drie. Je paper 2 zul je schrijven op basis van twee van deze drie teksten. Voor de selectie biedt het curriculum alle vrijheid. Het kan een overweging zijn om minimaal één tekst in vertaling en/of minimaal één historische tekst in je selectie op te nemen. Maar dat hoeft niet.

Het is mogelijk om in je selectie van drie literaire werken teksten op te nemen van diverse genres (bijv. toneel, non-fictie, proza), mits er voldoende raakvlakken zijn tussen de teksten om te komen tot een zinvolle vergelijking. Het is raadzaam om je selectie zorgvuldig te bespreken met je docent.

➤ **Het portfolio**

In de loop van de cursus houd je een portfolio bij. Dit kan een nuttig hulpmiddel zijn bij de voorbereiding op paper 2. Immers, in je portfolio reflecteer je op de gelezen teksten, die je hebt bestudeerd vanuit de drie *areas of exploration* (AOE's). Hierbij dien je oog te hebben voor de relaties tussen de literaire werken. Welke verbanden (overeenkomsten, verschillen) zie je? Het gaat dan niet alleen om verhaallijnen, maar ook (vooral) om:

- betekenis
- context
- literaire middelen
- de keuzes van de auteurs
- het betreffende genre / de gekozen vorm

Het is zinvol om de verbanden tussen de drie geselecteerde werken nauwkeurig te beschrijven in je portfolio en te bespreken met je docent. In aanloop naar het examen kun je een aantal oefen-paper 2's maken.

3. De structuur

In deze paragraaf zullen we kijken naar de structuur van het essay. Het zal je niet verbazen dat je essay dient te bestaan uit **een inleiding, een middenstuk en een afsluiting**.

1. De inleiding

De inleiding is een cruciaal onderdeel van het essay: de inleiding is het eerste wat de lezer onder ogen krijgt en legt de basis voor wat volgt. Je dient in je inleiding in elk geval het volgende te vermelden: (1) het onderwerp van je essay, (2) de titels en auteurs van de literaire werken die je bespreekt en (3) de opbouw van je essay.

Een voorbeeld aan de hand van de volgende paper 2-vraag:

Niets is van zichzelf goed of slecht. Goed en slecht zijn een product van het denken. In hoeverre presenteren twee van de werken die je hebt bestudeerd de concepten van goed en slecht als een kwestie van beleving?

Voorbeelduitwerking:

Kun je stellen dat iets goed of slecht *is*? Of zijn 'goed' en 'slecht' subjectieve oordelen? In de 16^e-eeuwse toneeltekst *Mariken van Nieumeghen* is Mariken de speelbal in de strijd tussen het slechte (de duivel) en het goede (God). Mariken sluit een pact met de duivel. Hoe zal het publiek haar destijds hebben gezien? *Is* Mariken bij haar omgang met de duivel slecht, of wordt ze slecht *gevonden*? Ook in *Is dit een mens* van Primo Levi is er een strijd tussen het slechte en het goede. Levi reduceert die strijd niet tot de setting (de Tweede Wereldoorlog, joodse gevangenen tegenover Duitse bewakers), maar stelt de concepten goed en slecht op een bijna filosofische manier ter discussie. In dit essay zal ik bespreken hoe goed en slecht beschouwd kunnen worden als producten van het denken in *Mariken van Nieumeghen* en *Is dit een mens*. Ik zal dit eerst voor de twee teksten afzonderlijk bespreken. Vervolgens besteed ik aandacht aan de context waarin de teksten zijn ontstaan. Tenslotte ga ik in op de literaire middelen die de auteurs hebben ingezet om hun doel te bereiken, waarbij ik tevens oog zal hebben voor het verschil in genre (toneel en non-fictie).

Dit is een keurige inleiding. Laten we eens bekijken hoe deze is opgebouwd.

- De eerste zinnen introduceren het onderwerp van het essay. Dit mag best in de vorm van een vraag.

- De twee literaire werken worden genoemd en geïntroduceerd in relatie tot het onderwerp van het essay.
- De opbouw van het essay wordt toegelicht.

Dit is een model dat vaak werkt: *onderzoeksvraag – teksten introduceren – zeggen wat je gaat doen*. Dit is niet het enige model, het kan ook anders. Maar dit model levert je beslist een degelijke inleiding op!

2. Het middenstuk

In je essay vergelijk je twee literaire werken. Wát je vergelijkt wordt bepaald door de vraag. Bij de vergelijking heb je grofweg de keuze tussen twee structuren:

- **De blokstructuur (of: lineaire structuur):** Je bespreekt eerst tekst 1, vervolgens tekst 2, in relatie tot de vraag die je hebt gekozen. Daarna vergelijk je de teksten met elkaar.
- **De thematische structuur:** Je bespreekt een aantal aspecten (drie of vier) die relevant zijn voor de vraag die je hebt gekozen. Ieder aspect bespreek je aan de hand van beide teksten.

Welke structuur is beter? Tja, dat is een kwestie van smaak en het hangt bovendien af van de vraag. Bij de ene vraag werkt de blokstructuur goed, bij de andere kies je misschien liever de thematische structuur.

Let op: een paper 2 is een *vergelijkend* essay. De IB-gids wijst nadrukkelijk op *compare en contrast* (zie ook beoordelingscriterium B). Het is dus niet voldoende als je uitsluitend de afzonderlijke teksten bestaant. Het hart van je essay moet bestaan uit *de vergelijking*. Als je uitgaat van de blokstructuur, is **de 2-2-2-structuur** heel bruikbaar.

Idee van de 2-2-2-structuur is dat je twee alinea's besteedt aan inleiding en afsluiting, twee alinea's aan de afzonderlijke literaire teksten en twee alinea's aan de vergelijking. In de praktijk ziet dat er zo uit:

- inleiding
- <concepten van goed en slecht> in tekst 1
- <concepten van goed en slecht> in tekst 2
- overeenkomsten <concepten van goed en slecht> in tekst 1 en tekst 2
- verschillen <concepten van goed en slecht> in tekst 1 en tekst 2
- afsluiting

3. De afsluiting

Het doel van de afsluiting is dat de belangrijkste bevindingen worden samengevat. In de afsluiting mag je geen nieuwe informatie geven én niet opzichtig herhalen. Je zult in elk geval moeten verwijzen naar de vraag die je hebt beantwoord, met in je achterhoofd de *authorical choices*. Zorg er hierbij voor dat de namen van de auteurs en de titels van de werken nog een keer worden vermeld. De *authorical choices* zijn van belang voor beoordelingscriterium B. Het gaat er hierbij om dat je probeert een persoonlijk oordeel te geven over *de manier waarop de verhaaltechnische aspecten die je hebt onderzocht de betekenis van de tekst ondersteunen en/of relevant zijn voor de vraag die je hebt beantwoord*. Het is zinvol om hier in de laatste alinea expliciet op in te gaan en een verband te leggen tussen **de vorm** van de tekst (*authorical choices*) en **de betekenis** (*thematiek*).

➤ **Extra: over kernzinnen**

Let erop dat je iedere alinea begint met een **kernzin**. Een kernzin is een zin die duidelijk maakt wat je gaat onderzoeken, zodat de lezer weet wat hij in die alinea kan verwachten. Laten we eens kijken naar de volgende zin:

- *Een overeenkomst tussen de teksten is dat de hoofdpersoon nog jong is.*

Dit is geen goede kernzin, omdat hiermee niet duidelijk wordt gemaakt wat in de alinea wordt onderzocht. De volgende kernzin is beter:

- *In beide teksten is onschuld een belangrijk motief.*

Dit is voor de lezer een prettige zin, die duidelijk maakt wat in de alinea zal worden besproken, namelijk het motief 'onschuld'.

4. De inhoud

Het is geen toeval dat in dit overzicht eerst de structuur wordt besproken en dan pas de inhoud. De structuur moet je absoluut in je hoofd hebben bij het maken van je schrijfplan. Tegelijkertijd gaat het uiteraard ook om de inhoud. *Hoe kom je nu tot een inhoudelijk goed essay?*

De IB-gids geeft aan dat je vier vragen zult krijgen "of a general nature". De vraag die onder 'De inleiding' werd gegeven (over de concepten van goed en slecht), is overgenomen uit het IB-document voor self-taught-leerlingen. Het is een algemene vraag die voor veel literaire werken relevant is. Zulke vragen kun je verwachten.

Zoals we eerder hebben gezien is het niet de bedoeling dat je het verhaal samenvat. Wat dan wel? Je zult moeten *analyseren* en *interpreteren*. Het gaat bovendien om *compare and contrast*. Het is immers een *vergelijkend* essay. Je zult dus op zoek moeten naar overeenkomsten en verschillen tussen de twee teksten.

Houd voor ogen dat het niet gaat om het verhaal of de plot. Je zult moeten ingaan op de keuzes die de auteur heeft gemaakt, en op welke manier die de betekenis van het literaire werk ondersteunen of van belang zijn voor de vraag die je beantwoordt. Kijk ook naar de rubric scores. Om de maximale score voor criterium A te behalen, dient je essay aan het volgende te voldoen: "*There is perceptive knowledge and understanding of the works and a persuasive interpretation of their implications in relation to the question answered. The essay offers an insightful interpretation of the similarities and differences between the works used in relation to the question.*" En om de maximale score voor criterium B te behalen: "*The essay demonstrates a consistently insightful and convincing analysis of textual features and/or broader authorial choices. There is a very good evaluation of how such features and/or choices contribute to meaning. There is a very good comparison and contrast of the author's choices in the works selected.*"

Bij het structureren van je essay kun je kiezen voor de blokstructuur of de thematische structuur, die eerder werden besproken. Welke structuur je ook kiest, beoordelingscriterium C vereist dat je essay een duidelijk focus heeft, wat inhoudt dat je je dient te concentreren op de vraag. Voor een inhoudelijk goed essay moet je de volgende twee dingen voor ogen houden:

1. *Bij het bespreken van de teksten dien je heel concreet naar de teksten te verwijzen!* Je dient je beweringen te ondersteunen met argumenten. Ofwel, je zult in staat moeten zijn om passende voorbeelden aan te dragen uit de twee literaire werken die je hebt gelezen.
2. *In je essay dien je te laten zien dat je vertrouwd bent met verhaalanalyse en met relevante technische termen.* In de loop van de cursus heb je heel wat aspecten van literaire teksten bestudeerd: thematiek, perspectief, tijd, ruimte, taalgebruik enz. Laat zien dat je die kennis in huis hebt!

Wanneer je in je paper 2 teksten vergelijkt die behoren tot verschillende genres, of die geschreven zijn in een andere tijd of cultuur, is het een goed idee om in je essay in te zoomen op die verschillen.

5. Het taalgebruik

Het taalgebruik in je essay dient formeel te zijn. Tegelijk is het goed als je een persoonlijke stijl laat doorklinken. Het perfecte essay is geschreven in een formeel register en in een persoonlijke stijl, waarbij woordgebruik, grammatica en spelling volledig correct zijn. Kortom: het perfecte essay is een illusie. Je kunt wél proberen om je taal zo goed mogelijk te krijgen.

Daarom de volgende tip: houd een *taaldossier* bij, met:

- **mooie woorden en uitdrukkingen**

In de loop van het programma kom je geregeld woorden of uitdrukkingen tegen die je niet kent of nooit gebruikt. Als je een 'mooi woord' tegenkomt, waarvan je denkt dat je het kunt gebruiken in je essay, kun je dit opnemen in je taaldossier. Het kan gaan om synoniemen ('aangezien' voor 'omdat'; 'wellicht' voor 'misschien'), maar ook om uitdrukkingen als 'naar aanleiding van', 'in tegenstelling tot', enz.

- **de fouten die je maakt**

Taalfouten maakt iedereen: in spelling, woordenschat en grammatica. Dat is logisch. Om je tekst correcter te krijgen kun je gebruikmaken van je dossier. Je taaldossier maakt deel uit van je portfolio.

6. Examentips

De voorbereiding

Hoe kun je je paper 2 voorbereiden? Hierbij een paar tips:

- Tijdens de cursus heb je een **portfolio** aangelegd. Bij de voorbereiding van je paper 2 kun je hier dankbaar gebruik van maken. Neem alle opdrachten en aantekeningen die je in je portfolio hebt opgenomen nauwkeurig door!
- Belangrijk is een goede kennis van **verhaaltechnische aspecten** van de geselecteerde teksten, bijvoorbeeld thematiek, vertelinstanties, enz.
- Denk vooraf goed na over (en bespreek met je docent) de links die je kunt leggen tussen **context** en betekenis.
- Van belang is ook dat je op de hoogte bent van de **beoordelingscriteria**. Hoe wordt je essay beoordeeld? Er zijn vier criteria. Als je deze kent, weet je waar de examinerator op zal letten.
- Oefen **voorbeeldexamens**.

Het examen: hoe ga je te werk?

- Bij het examen krijg je vier vragen. Bij het maken van een keuze kan het helpen om de kernwoorden te onderstrepen of er cirkels omheen te zetten.
- Uiteraard dien je een vraag te kiezen die geschikt is voor je vergelijking, dus relevant voor twee van de drie teksten die je hebt geselecteerd. Twijfel niet te lang, probeer snel te beslissen welke vraag je beantwoordt aan de hand van welke twee literaire werken.
- Wanneer je hebt gekozen, kun je beginnen aan je **schrijfplan**. Plan hier minstens 15 à 20 minuten voor. Met je schrijfplan leg je vast wat je in iedere alinea zult onderzoeken. Zet aan het einde van je examen een streep door je schrijfplan, zodat voor de examinerator duidelijk is waar je schrijfplan ophoudt en je essay begint.
- Voor het examen heb je 1 uur en 45 minuten de tijd. Probeer aan het einde vijf minuten over te houden om je essay over te lezen.

De rubric scores

- Bij criterium A dien je te laten zien dat je de literaire werken goed kent. Dat lukt niet als je uitsluitend verwijst naar 'de grote lijn'. Verwijs naar details, 'de kleine gebeurtenissen', voor zover die relevant zijn voor de vraag. Kies liever voor de diepte (de analyse van één of twee passages) dan voor de breedte.
- Bij criterium B gaat het om je analyse van verhaaltechnische aspecten, die de betekenis van de teksten (= thematiek) ondersteunen, met betrekking tot de vraag die je hebt gekozen. Van belang hierbij: *compare en contrast*.
- Voor een goede score voor criterium C dient je tekst een duidelijke focus te hebben. Een sterk essay is geen verzameling losse notities maar biedt een samenhangend antwoord op de vraag.

FAQ / veel gestelde vragen

Vraag:

Hoe lang moet mijn essay eigenlijk zijn?

Antwoord:

De *Language A*-gide schrijft geen minimum aantal woorden voor. Het gaat erom dat je de gekozen vraag zo precies mogelijk beantwoordt. Een goede richtlijn is om te streven naar een tekst van 800-1000 woorden.

Vraag:

Is het toegestaan om 'ik' te gebruiken in een essay?

Antwoord:

Je kunt 'ik' gebruiken in je inleidende alinea, wanneer je aangeeft wat je in je essay zult bespreken. Probeer het gebruik van 'ik' in het middenstuk en in je afsluitende alinea te vermijden. Een frase als 'ik denk' of 'volgens mij' past niet in een essay. Zulke woorden zijn onnodig: een essay is immers per definitie een tekst waarin jij (persoonlijk) argumenteert.

Vraag:

Moet je in je essay citeren uit de teksten die je hebt gelezen?

Antwoord:

Nee, dat hoeft niet. "*Students are expected to make detailed reference to the works in their answer, but they are not expected to include quotations from them.*" (*Language A: Literature guide*)

Vraag:

Mag je in een essay vraagzinnen gebruiken?

Antwoord:

Ja, dat mag! Een vraagzin kan een krachtig (stijl)middel zijn omdat het een link legt tussen jou, als schrijver, en de lezer. Zo kan een vraagzin effectief zijn als je de lezer wilt uitleggen wat je precies gaat doen en/of welke vraag je in de betreffende alinea zult beantwoorden.